

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

SECȚIA A TREIA

CAUZA CRĂINICEANU ȘI FRUMUȘANU ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 12442/04)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

24 aprilie 2012

DEFINITIVĂ

24.07.2012

Hotărârea a rămas definitivă în temeiul art. 44 § 2 din Convenție. Poate suferi modificări de formă.

În cauza Crăiniceanu și Frumușanu împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din:

Josep Casadevall, *președinte*,

Egbert Myjer,

Ján Šikuta,

Ineta Ziemele,

Nona Tsotsoria,

Mihai Poalelungi,

Kristina Pardalos, *judcători*,

și Marialena Tsirli, *grefier adjunct de secție*,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 3 aprilie 2012,

pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 12442/04 îndreptată împotriva României, prin care trei resortisanți ai acestui stat, domnii Viorel Crăiniceanu și Ștefan Frumușanu și doamna Luciana Maria Frumușanu („reclamanții”), au sesizat Curtea la 17 martie 2004 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”).

2. Reclamanții sunt reprezentați de Ionel Olteanu, avocat în București. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul guvernamental, domnul Răzvan-Horațiu Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamanții susțin, în special, lipsa unei anchete penale efective desfășurate în legătură cu decesul Auricăi Crăiniceanu și al lui Andrei Frumușanu, care a avut loc la 25 septembrie 1991, în timpul represiunii revoltelor din fața sediului Guvernului.

4. La 3 martie 2010, Președintele Secției a treia a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu art. 29 § 1 din Convenție, acesta a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

5. În urma abținerii domnului Corneliu Bîrsan, judecător ales să reprezinte România (art. 28 din Regulamentul Curții), Președintele Camerei l-a desemnat pe domnul Mihai Poalelungi în calitate de judecător *ad-hoc* (art. 26 § 4 din Convenție și art. 29 § 1 din Regulamentul Curții).

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

6. Primul reclamant, domnul Viorel Crăiniceanu, s-a născut în 1963 și locuiește în București.

7. Soția sa, Aurica Crăiniceanu, în vârstă de 27 de ani la momentul faptelor, a fost ucisă prin împușcare la 25 septembrie 1991, în timpul revoltelor care au avut loc fața sediului Guvernului.

8. Ceilalți doi reclamanți, domnul Ștefan Frumușanu și doamna Luciana Maria Frumușanu, soț și soție, s-au născut în 1944 și, respectiv, 1942. Aceștia locuiesc în București.

9. Fiul lor, Andrei Frumușanu, în vârstă de 24 de ani la momentul faptelor, a fost ucis prin împușcare la 25 septembrie 1991, în timpul revoltelor menționate.

A. Represiunea revoltelor din 25 septembrie 1991

10. Potrivit rechizitoriului din 16 august 1995 al Parchetului Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial, la 25 septembrie 1991, în jurul orelor 14.30, grupuri mari de mineri, căror li s-au alăturat alte persoane particulare, au venit să manifesteze în Piața Victoriei din București, în fața sediului Guvernului. Ca urmare a acestei mișcări sociale, au fost luate măsuri suplimentare de securitate, pentru a proteja atât sediul Guvernului, cât și înalții demnitari aflați acolo. Astfel, în interiorul clădirii Guvernului au fost plasați polițiști și soldați din cadrul a două garnizoane din București. Soldați din alte trei garnizoane din București au fost plasați în exteriorul clădirii menționate.

11. Conform rechizitoriului sus-menționat, forțele armate aflate în interiorul clădirii aveau acces doar la parter și la etajul 1, cu excepția personalului militar al unei singure garnizoane, care putea să urce până la etajul 2 al clădirii, unde se aflau Cabinetul prim-ministrului și Secretariatul General al Guvernului. Personalul aceiași garnizoane controla punctele de acces de la intrare și din interiorul clădirii, punctele de control fiind repartizate conform unui plan de acțiune întocmit anterior. Unul dintre punctele de control se afla la etajul 2, pe partea cu Cabinetul prim-ministrului. La fiecare ușă de acces în cabinet, se aflau doi subofițeri și doi recruți, echipați cu arme de foc de un anumit tip (cu calibrul de 7,65 mm și, respectiv, 7,62 mm).

12. În plus, erau prezenți și membri ai Serviciului de Protecție și Pază (denumit în continuare „SPP”), un corp de pază militarizată, efectivele acestuia fiind triplate față de cele desfășurate în mod obișnuit. Ulterior, a fost trimisă o unitate a Formațiunii de Intervenție Antiteroristă a SPP, la ordinele căpitanului G. (devenit maior).

13. Ofițerii SPP, cu excepția celor din unitatea antiteroristă, au fost plasați într-o cameră de la etajul 2, vizavi de Cabinetul prim-ministrului. Aceștia erau echipați cu un alt tip de arme de foc față de ceilalți militari (cu calibrul de 9 mm și, respectiv, 5,45 mm).

14. Unitatea antiteroristă se afla în curtea interioară a clădirii, în apropierea mașinilor de serviciu ale miniștrilor, așteptând o eventuală evacuare a acestora. Șeful lor, căpitanul G., plecase de lângă aceștia și urcase la etajul 2, alăturându-se celorlalți membri ai SPP.

15. Căpitanul G. era echipat cu o armă de foc de calibrul 26 mm, potrivit martorilor, a căror depoziție a fost reținută în rechizitoriul din 16 august 1995.

16. La aproximativ o oră de la sosirea lor în Piața Victoriei, manifestații au devenit extrem de violente, aruncând cu sticle incendiare, fapt ce a condus la decesul unui recrutar și a provocat pagube materiale majore.

17. Potrivit rechizitoriului din 16 august 1995, violența manifestațiilor a făcut necesară intervenția forțelor armate aflate în sediul Guvernului. Astfel, militarii au folosit bastoane de cauciuc și gaze lacrimogene pentru a-i dispersa pe manifestați.

În ciuda acestei intervenții, violența manifestațiilor s-a intensificat. În aceste condiții, prim-ministrul a decis să părăsească sediul Guvernului, împreună cu toți demnitarii și membrii personalului, având în vedere în special faptul că manifestații amenințau să intre.

18. Astfel, au fost evacuați toți civilii din sediul Guvernului din Piața Victoriei, cu excepția a trei persoane, ministrul pentru relația cu Parlamentul, secretarul general al Guvernului și secretarul general al partidului aflat la guvernare (Frontul Salvării Naționale).

19. Prim-ministrul a fost evacuat în jurul orelor 16.30, escortat de ofițeri ai SPP. Unitatea antiteroristă a rămas la fața locului, iar comandantul ei, căpitanul G., a rămas la etajul 2 al clădirii.

20. În jurul orelor 18, intensitatea confruntărilor dintre manifestați și forțele armate a crescut, fiind ordonată ofensiva pentru a împiedica încercuirea sediului Guvernului.

B. Decesul prin împușcare al Auricăi Crăiniceanu și al lui Andrei Frumușanu

21. Potrivit rechizitoriului din 16 august 1995, intensitatea violenței manifestațiilor, care a cauzat moartea unui recrutar și provocase importante pagube materiale prin incendierea parterului clădirii, era atât de mare încât l-a determinat pe căpitanul G. să acționeze în sprijinul ofensivei forțelor de ordine, trăgând mai multe focuri cu arma sa de calibrul 26 mm, cu muniție „reactivă” (a se vedea infra, pct. 28), din locul în care se afla, de la etajul 2 al clădirii.

22. Astfel, în respectivul rechizitoriu s-a susținut că căpitanul G. a acționat sub influența panicii, chiar dacă știa că îi era interzis să folosească acest tip de armă în astfel de condiții, având în vedere riscul pentru viața manifestațiilor. Acesta a tras mai multe focuri în direcția manifestațiilor, vizând șantierul unei clădiri cunoscute sub numele de „blocul Tarom”, pe motiv că manifestații mergeau acolo pentru a procura obiecte contondente, cu scopul a le folosi împotriva forțelor de ordine.

23. În acest moment, în jurul orelor 18.15-18.20, soții Viorel și Aurica Crăiniceanu, care se îndreptau spre Piața Victoriei, au ajuns pe trotuarul din apropierea șantierului blocului Tarom.

La scurt timp, victima Aurica Crăiniceanu a fost lovită și grav rănită în partea dreaptă a pieptului de un proiectil de calibrul 26 mm. A fost transportată de urgență la spital, a fost internată la orele 19.30 și a decedat din cauza rănilor a doua zi, 26 septembrie 1991.

24. În aceeași seară a zilei de 25 septembrie 1991, a doua victimă, Andrei Frumușanu, însoțit de martorul P.N., a ajuns în apropierea șantierului blocului Tarom. Suferind iritații din cauza gazelor lacrimogene împrăștiate în Piața Victoriei, aceștia s-au dus în curtea șantierului, unde se afla o fântână, pentru a se spăla. În timp ce ieșea din curte, după ce se spălase, Andrei Frumușanu a fost lovit de același tip de proiectil ca și cel care lovise prima victimă și a fost grav rănit. Acesta a decedat din cauza rănilor înainte de a ajunge la spital, unde s-a constatat decesul său.

C. Ancheta desfășurată de Parchetul Militar de pe lângă Tribunalul Militar București în perioada 1991-1995

25. Astfel cum reiese din rechizitoriul din 16 august 1995, au fost efectuate mai multe acte de cercetare penală: o cercetare la fața locului, cu efectuarea de fotografii și reconstituiri ale evenimentelor, expertize medico-legale, au fost obținute rapoarte ale militarilor garnizoanelor militare prezente la fața locului, au fost verificate armamentul și muniția, au fost audiați și confrunțați martori, cărora li s-a cerut să recunoască suspectul dintr-un grup de persoane.

1. Rezultatele cercetării la fața locului și a expertizelor medico-legale

26. În urma acestora, s-a constatat că, în momentul în care a fost împușcată, victima Aurica Crăiniceanu se afla la o distanță de 94 m de sursa focurilor de armă, în timp ce victima Andrei Frumușanu se afla la o distanță de 134 m.

27. Din rapoartele medico-legale a rezultat că decesul celor două victime a fost cauzat de leziuni toracice interne, care le-au afectat în special plămânii și care au fost provocate de un „proiectil neconvențional”, cu factori secundari, în special arsuri.

2. Expertizele balistice

28. Din expertizele balistice a rezultat descrierea proiectilelor care au lovit cele două victime. Aceste proiectile proveneau „de la cartușe reactive de iluminare și semnalizare” calibrul 26 mm, care aveau capacitatea de a arde timp de 4 secunde pe traiectoria lor, adică până la 300 de metri. De asemenea, s-a reținut că, odată tras, acest tip de proiectil nu avea o traiectorie precisă și că direcționarea acestuia către un grup mare de persoane o expunea pe fiecare dintre aceste persoane unui risc echivalent. Conform rechizitoriului sus-menționat, acest tip de cartuș conținea combustibil solid care avea în componență nitroglicerina și substanțe pirotehnice pe

bază de magneziu. Acestea nu erau menite să fie utilizate împotriva oamenilor, ci numai în cadrul anumitor operațiuni militare, în scopuri de semnalizare. În conformitate cu reglementările militare, era interzis să se tragă cu acest tip de cartuș dintr-un unghi mai mic de 45°.

3. Depozițiile martorilor și inculpatului

29. Martorii Constantin N., Vasile T. și reclamantul Viorel Crăiniceanu, audiați de Parchetul Militar București, au indicat că focurile de armă cu proiectile luminoase au fost trase de la o fereastră situată la etajul 2 al clădirii Guvernului, de pe fațada orientată către Bulevardul Ana Ipătescu.

30. Martorii Ionel P., funcționar al Guvernului, și Daniela N., ofițer militar, care se aflau la etajul 2 al clădirii în timpul evenimentelor descrise mai sus, au precizat că căpitanul G. era acolo și că acesta avea o armă de foc cu calibrul 26 mm. La cererea Parchetului Militar, funcționarul a recunoscut tipul de armă pe care o văzuse în acea zi, atunci când i s-a prezentat o serie de arme de foc.

31. Căpitanul G., ascultat în calitate de inculpat, a declarat că se afla la etajul 2 al clădirii Guvernului, într-un birou de lângă Cabinetul Prim-ministrului, de la fereastra căruia a văzut că niște manifestați violenți agresau un soldat. Ca reacție la această scenă, „a luat hotărârea de a interveni, folosind pușca și muniția iritant lacrimogenă”. Cu toate acestea, a negat că a tras cu o armă de foc cu calibrul 26 mm la 25 septembrie 1991 și a afirmat că a părăsit clădirea în timpul evacuării prim-ministrului, întrucât făcea parte din escorta acestuia, și că s-a întors mai târziu.

32. Prim-ministrul de la acea vreme, audiat în calitate de martor, a declarat că nu-și poate aminti dacă ofițerul G. l-a însoțit când a fost evacuat din clădirea Guvernului.

33. Alți martori, din rândul militarilor care l-au însoțit pe prim-ministru în acel moment, au făcut declarații contradictorii cu privire la prezența căpitanului G. Parchetul Militar a organizat confruntarea acestora și a dedus că martorii care au declarat că G. îl însoțise pe prim-ministru nu au spus adevărul, unul dintre aceștia fiind, de asemenea, subordonat al ofițerului G.

34. Pe baza acestor declarații și a faptului că directorul SPP, colonelul I., nu a răspuns convocărilor repetate, Parchetul Militar a concluzionat că căpitanul G. nu a părăsit clădirea Guvernului pe durata manifestațiilor violente care au avut loc în Piața Victoriei la 25 septembrie 1991.

35. Parchetul militar l-a audiat ca martor pe cameramanul C., care, aflat în aceeași cameră cu căpitanul G., a filmat scena în care soldatul era agresat, la care a făcut referire căpitanul. Cameramanul a declarat că căpitanul G. nu și-a folosit pușca sau o altă armă cu acea ocazie.

4. Înregistrările video

36. Parchetul a examinat, de asemenea, înregistrările video realizate de cameramanul C. și de un al doilea cameraman care a filmat aceleași scene. S-a concluzionat că, contrar afirmațiilor căpitanului G., nu s-a tras niciun foc de armă cu muniție iritant-lacrimogenă ulterior agresării soldatului de către manifestați. Această concluzie s-a bazat pe faptul că fumul caracteristic acestui tip de focuri de armă ar fi trebuit să fie vizibil în înregistrările în cauză.

5. Rapoartele și comunicările prezentate în scopul cercetării de către forțele militare implicate în evenimente

37. În urma unei anchete cu privire la militarii SPP care au fost trimiși la locul evenimentelor, Parchetul Militar a concluzionat că aceștia din urmă nu au întocmit niciun raport privind misiunea, ulterior evenimentelor din 25 septembrie 1991. Prin urmare, s-a considerat că rezumatul operațiunilor (jurnalul de luptă) prezentat de SPP în scopul cercetării, în care se menționa că militarii săi nu au utilizat armele lor de foc la 25 septembrie 1991, nu putea fi luat

în considerare, deoarece nu a fost întocmit pe baza unor rapoarte privind misiunea, prezentate de militarii participanți. În plus, Parchetul a subliniat că, contrar afirmațiilor din jurnalul de luptă, însuși inculpatul a recunoscut că a folosit un anumit tip de armă de foc.

38. În cadrul anchetei Parchetului Militar, s-a încercat, de asemenea, să se stabilească tipul de armament și muniție folosite de militarii SPP în perioada 25-27 septembrie 1991. Astfel, la cererea Parchetului Militar, la 2 decembrie 1991, SPP a adresat Parchetului o scrisoare cu titlul „*Armamentul și muniția folosite în perioada 25-27.09.1991, caracteristici tehnico-tactice*”, în care erau menționate puști de semnalizare de calibrul 26 mm și muniția de semnalizare cu calibrul de 26 mm.

39. În urma acestei scrisori, Parchetul a solicitat SPP să precizeze soldații care au folosit arme și muniții reactive de calibrul 26 mm.

40. Printr-o scrisoare din 4 februarie 1992, SPP i-a răspuns Parchetului Militar că, în perioada 25-27 septembrie 1991, militarii SPP nu au utilizat muniție de calibrul 26 mm.

41. Având în vedere contradicția dintre cele două comunicări ale SPP din 2 decembrie 1991 și 4 februarie 1992, Parchetul Militar a solicitat explicații din partea SPP și a efectuat „o verificare la fața locului”.

42. În urma acestei verificări, prin scrisoarea din 15 iulie 1992, SPP a revenit parțial asupra dezmințirilor inițiale și a recunoscut că soldații săi au folosit împotriva manifestațiilor grenade lacrimogene și cartușe de 12 mm, cu plumb.

43. În urma verificării rapoartelor zilnice ale SPP privind armamentul și muniția, Parchetul Militar a constatat că acestea nu cuprindeau nicio indicație privind distribuirea și consumul de muniție de calibrul 26 mm pentru perioada 25-27 septembrie 1991, dar că documentele respective precizau în mod lacunar, și anume în absența semnăturii gestionarului, că au fost utilizate 124 de cartușe de 26 mm în perioada cuprinsă între 28 octombrie și 4 noiembrie 1991, pentru o tragere de exercițiu. Astfel, în același rechizitoriu din 16 august 1995, un alt militar al SPP, maiorul M.C., a fost trimis în judecată pentru fals.

44. La 22 iulie 1992, Parchetul militar a adresat o nouă cerere către SPP, solicitându-i să indice ce tip de armament aveau asupra lor căpitanul G. și subordonații săi la 25 septembrie 1991.

45. Întrucât nu a primit niciun răspuns o perioadă lungă de timp, Parchetul militar și-a reiterat cererea în mai multe rânduri.

46. În cele din urmă, la 28 aprilie 1994, SPP a răspuns că se afla în imposibilitatea de a-i comunica informațiile solicitate, deoarece la 3 noiembrie 1992 au fost distruse mai multe documente, inclusiv ordinul de alarmă, registrul de armament, registrul adnotări și caietul cu note telefonice pentru perioada relevantă.

6. Concluziile Parchetului

47. Pe baza probelor adunate, Parchetul militar a concluzionat că căpitanul G. a fost singurul militar în posesia unei arme și a unei muniții de calibrul 26 mm, care se afla la etajul 2 al clădirii Guvernului atunci când s-au tras mai multe focuri de armă în direcția manifestațiilor, cu muniție reactivă de calibrul 26 mm și care au provocat decesul victimelor Aurica Crăiniceanu și Andrei Frumușanu.

48. Parchetul Militar l-a trimis pe maiorul (fost căpitan) G. în fața Tribunalului Militar pentru omor deosebit de grav și i-a comunicat tribunalului militar o listă cu 103 martori care trebuiau audiați.

D. Procesul în fața instanțelor militare

49. Prin hotărârea din 10 iulie 1998, Tribunalul Militar Teritorial București l-a condamnat pe maiorul G. la 8 ani de închisoare pentru omor și a obligat SPP, împreună cu partea responsabilă civilmente, să plătească despăgubiri părților civile, reclamanții și cei doi copii

minori ai Auricăi Crăiniceanu. Tribunalul militar a urmat în mare măsură raționamentul din rechizitoriul Parchetului militar.

1. Hotărârea curții militare de apel din 29 septembrie 1999

50. La 29 septembrie 1999, curtea militară de apel a admis apelul declarat de maiorul G. și l-a achitat.

51. Curtea militară de apel a confirmat concluzia tribunalului militar teritorial și a Parchetului, potrivit căreia cele două victime au fost ucise de proiectile reactive de iluminare și semnalizare cu calibrul 26 mm. Curtea de apel a confirmat, de asemenea, că victima Aurica Crăiniceanu a fost ucisă de un foc de armă tras de la etajul 2 al clădirii Guvernului, de la a treia fereastră a acestui etaj, dar a infirmat concluziile Parchetului și tribunalului militar teritorial referitoare la sursa focurilor de armă care au ucis cealaltă victimă, Andrei Frumușanu, considerând că nu existau probe suficiente pentru a stabili originea acestor focuri de armă.

52. În continuare, curtea militară de apel a infirmat hotărârea tribunalului militar teritorial și a hotărât că ofițerul G. nu a avut asupra lui și nici nu a folosit o armă de calibrul 26 mm și că membrii SPP nu au utilizat acest tip de armă și muniție la 25 septembrie 1991. Instanța nu a examinat lacunele și contradicțiile din informațiile furnizate de SPP în cursul anchetei. A admis versiunea inculpatului, potrivit căreia acesta a tras doar cu muniție cu gaze lacrimogene și a părăsit clădirea Guvernului pentru a-l escorta pe prim-ministru în timpul evacuării acestuia. Curtea militară de apel s-a limitat la respingerea declarației cameramanului C. și nu a făcut nicio referire la înregistrările video examinate de Parchetul militar.

53. Apoi, criticând „caracterul fantezist al rechizitoriului, acceptat de instanța de fond”, potrivit căruia ofițerul G. a tras cu muniție de calibrul 26 mm, întrucât nu a fost identificată nicio altă persoană care deținea acest tip de armă și muniție, Curtea Militară de Apel București a considerat că:

„Această logică este cel puțin ciudată și concluzia trasă este de-a dreptul periculoasă.

Se ajunge la un enunț pozitiv pornind de la un fapt negativ.

Această metodă ar putea să aibă o anumită valoare, dacă s-ar oferi garanția că toate persoanele care se aflau în clădirea Guvernului între orele 18.10 și 18.50 au fost inventariate, numite și controlate și că absolut toate au furnizat un alibi, dovedind astfel, dincolo de orice îndoială, că niciuna dintre ele nu a avut asupra sa armamentul și muniția incriminate și nu a tras.

Or, acest lucru nu s-a întâmplat. În plus, având în vedere circumstanțele, acest lucru ar fi o utopie.

Dimpotrivă, în acel moment, în clădirea Guvernului se aflau numeroase persoane care ar fi putut să tragă cu o armă de calibrul 26 mm și cu muniție reactivă de semnalizare și iluminare și să provoace moartea victimelor Crăiniceanu Aurica și Frumușanu Andrei. ”

54. Astfel, curtea militară de apel a apreciat că tribunalul militar teritorial a reținut în mod eronat că la sediul Guvernului nu existau alte trupe militare care se aflau în posesia unor puști de calibrul 26 mm. Curtea de apel a menționat că Brigada de asigurare a ordinii și liniștii publice avea acest tip de arme și muniție, în ciuda faptului că inspectoratul poliției negase acest lucru „prin crasă dezinformare”, în scrisoarea din 1 noiembrie 1991.

55. În plus, trupele de jandarmi prezente fuseseră, de asemenea, echipate cu patru puști de calibrul 26 mm, cu muniție lacrimogenă. Curtea militară de apel a subliniat că una dintre cele patru puști a fost pierdută în ziua de 25 septembrie 1991 și găsită două săptămâni mai târziu, dar că aceasta nu era cea cu care au fost ucise victimele, arma în cauză nefiind găsită niciodată.

56. Curtea militară de apel a observat că nici tribunalul militar, nici Parchetul nu au luat în considerare toate forțele armate prezente la sediul Guvernului, în special membrii Brigăzii Antiteroriste (USLA - Unitatea Specială de Luptă Antiteroristă) a Serviciului Român de Informații (SRI), echipați cu uniforme negre, cagule și căști. Pe baza declarației unui singur

martor, colonelul I.G., instanța militară a considerat că brigada antiteroristă deținea alte arme și muniții decât cele declarate în comunicarea făcută de SRI Parchetului militar la 28 ianuarie 1991.

57. În cele din urmă, curtea militară de apel a considerat că existau dovezi care demonstau că, pe terasa clădirii Guvernului, erau „luptători în combinezoane negre și purtând cagule, care trăgeau în mulțime cu cartușe reactive” și că „acești luptători nu au fost revendicați de niciuna dintre structurile miliare prezente oficial la sediul Guvernului”.

2. Hotărârea Curții Supreme de Justiție din 14 decembrie 2000

58. Printr-o hotărâre din 14 decembrie 2000, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul introdus de Parchetul militar și reclamanți, părți civile în procedură, și a casat decizia Curții Militare de Apel București din 29 septembrie 1999, precum și hotărârea Tribunalului Militar Teritorial București din 10 iulie 1998. Cauza a fost trimisă Parchetului militar teritorial în vederea completării cercetării penale, pentru a compensa lacunele din ancheta inițială. Curtea Supremă a indicat Parchetului o serie de măsuri de anchetă pe care trebuia să le efectueze (audieri și confruntări ale martorilor, cercetări la fața locului și altele).

E. Continuarea anchetei penale și ordonanța de încetare a urmăririi penale împotriva ofițerului G.

59. Prin ordonanța din 30 mai 2003, Parchetul militar teritorial a dispus încetarea urmăririi penale împotriva ofițerului G. Parchetul militar a dispus, de asemenea, înregistrarea cauzei în lista cauzelor privind infracțiuni săvârșite de autori necunoscuți și continuarea anchetei în vederea identificării autorilor.

60. Parchetul militar a concluzionat că ancheta nu a putut stabili natura armelor și muniției văzute de cei doi martori, Ioan P. și Daniela N., care începuseră să uite faptele. În plus, Parchetul militar a indicat că cei 260 de recruți prezenți la fața locului nu au fost audiați și că demersurile necesită un volum mare de timp cu consecințe asupra situației personale și profesionale a inculpatului maior G.

61. La 9 octombrie 2003, Secția Parchetelor Militare din cadrul Parchetului de pe lângă Curtea Supremă de Justiție a confirmat decizia din 30 mai 2003.

62. Plângerea reclamanților împotriva ordonanței a fost respinsă prin hotărârea Tribunalul Militar Teritorial București din 31 mai 2004. În urma recursului reclamanților, această hotărâre a fost confirmată prin hotărârea Curții Militare de Apel București din 26 iulie 2004.

F. Continuarea anchetei și ordonanțele de declinare a competenței

63. Prin rezoluția din 28 aprilie 2005, Parchetul militar a dispus efectuarea unor acte de cercetare penală pentru a stabili autorul dublului omor.

64. Astfel, Parchetul a solicitat Serviciului Român de Informații șapte înregistrări video, care nu i-au fost furnizate.

65. Au fost audiați 14 martori și a fost dispusă efectuarea unor noi expertize balistice și criminalistice.

66. La 15 februarie 2007, Secția Parchetelor Militare a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (fosta Curte Supremă de Justiție) a redeschis dosarul de urmărire penală.

67. Prin ordonanța din 12 septembrie 2007, Secția Parchetelor Militare a dispus redeschiderea urmăririi penale împotriva ofițerului G.

68. La 7 mai 2008, noul Procuror militar șef al Secției Parchetelor Militare din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a infirmat ordonanța din 12 septembrie 2007.

69. Prin ordonanța din 30 martie 2009, Parchetul Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial București și-a declinat competența în favoarea Parchetului de pe lângă Tribunalul București, din cauza faptului că nu existau indicii serioase privind implicarea unor militari în faptele care făceau obiectul anchetei.

70. Prin ordonanța din 23 iunie 2009, Parchetul de pe lângă Tribunalul București a constatat intervenția prescripției răspunderii penale și a dispus clasarea cauzei privind civilii aflați la sediul Guvernului și care ar fi putut să provoace moartea celor două victime. Prin aceeași ordonanță, Parchetul și-a declinat competența în favoarea Parchetului Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial în ceea ce privește răspunderea militarilor. Parchetul de pe lângă Tribunalul București a observat, în aceeași ordonanță, că nu au fost luate toate măsurile de cercetare prevăzute în hotărârea din 14 decembrie 2000 a Curții Supreme de Justiție.

G. Cele mai recente evoluții ale anchetei

71. Prin ordonanța din 19 octombrie 2010, Parchetul Militar de pe lângă Tribunalul Militar Teritorial București a dispus clasarea cauzei, ca urmare a intervenției prescripției răspunderii penale. Parchetul a aplicat termenul general de prescripție de 15 ani, în măsura în care nu exista niciun inculpat în cauză. Ordonanța a fost confirmată la 3 decembrie 2010 de către Procurorul general militar al Parchetului Militar de pe lângă Curtea Militară de Apel București.

72. Prin hotărârea din 26 ianuarie 2011, Tribunalul Militar Teritorial București a admis plângerea reclamanților împotriva ordonanței de clasare a deciziei. Tribunalul militar a precizat că termenul de prescripție aplicabil era de 22 de ani și 6 luni, întrucât cursul prescripției a fost întrerupt. În plus, instanța a admis cererile reclamanților, constatând deficiențele anchetei, întrucât nu au fost luate măsurile de cercetare dispuse prin decizia Curții Supreme de Justiție din 14 decembrie 2000, în ciuda faptului că a trecut o perioadă considerabilă de timp.

73. Instanța militară a dispus completarea cercetării penale și a indicat pe larg actele de cercetare penală care trebuiau să fie efectuate cât mai curând posibil „pentru a respecta cerința unei anchete efective, capabilă să conducă – înainte de expirarea termenului special de prescripție de 22 de ani și 6 luni – la stabilirea adevărului, identificarea și pedepsirea persoanelor răspunzătoare de uciderea cu o armă de foc a lui Frumușanu Andrei și Crăiniceanu Aurica”.

74. Recursul Parchetului împotriva hotărârii din 26 ianuarie 2011 a fost declarat inadmisibil prin decizia din 9 iunie 2011 a Curții Militare de Apel București.

75. Potrivit unui comunicat de presă al Secției Parchetelor Militare din 23 decembrie 2011, au fost citați martori și s-au solicitat informații din partea Serviciului Român de Informații, Inspectoratului General al Jandarmeriei și a altor instituții publice, prin intermediul unor scrisori trimise în perioada 10-26 octombrie 2011. Din cauza faptului că aceste scrisori nu au primit niciun răspuns, Secția Parchetelor Militare și-a reînnoit solicitarea de informații în cursul lunii noiembrie 2011.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNE RELEVANTE

76. Aspectele esențiale ale dispozițiilor relevante din Codul penal care reglementau infracțiuni contra vieții sunt descrise în hotărârea *Pantea împotriva României*, nr. 33343/96, pct. 154, CEDO 2003-VI (extrase).

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 2 DIN CONVENȚIE

77. Reclamantii susțin că doamna Aurica Crăiniceanu, soția primului reclamant, și domnul Andrei Frumușanu, fiul celorlalți doi reclamanti, au fost uciși prin împușcare la 25 septembrie 1991, ca urmare a folosirii forței letale de către agenții statului. Aceștia critică autoritățile competente pentru că nu au efectuat o anchetă efectivă, imparțială și promptă, care să poată conduce la identificarea și sancționarea persoanelor răspunzătoare. În această privință, invocă art. 2 din Convenție, redactat după cum urmează:

„1. Dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege. Moartea nu poate fi cauzată cuiva în mod intenționat, decât în executarea unei sentințe capitale pronunțate de un tribunal în cazul în care infracțiunea este sancționată cu această pedeapsă prin lege.

2. Moartea nu este considerată ca fiind cauzată prin încălcarea acestui articol în cazurile în care aceasta ar rezulta dintr-o recurgere absolut necesară la forță:

- a) pentru a asigura apărarea oricărei persoane împotriva violenței ilegale;
- b) pentru a efectua o arestare legală sau pentru a împiedica evadarea unei persoane legal deținute;
- c) pentru a reprima, conform legii, tulburări violente sau o insurecție.”

A. Cu privire la admisibilitate

78. Făcând referire la principiile enunțate în hotărârea *Agache și alții împotriva României* (nr. 2712/02, pct. 69, 20 octombrie 2009), Guvernul ridică o excepție preliminară în baza incompatibilității *ratione temporis* a capătului de cerere întemeiat pe încălcarea aspectului procedural al art. 2. Susține că, în perioada în care reclamantii susțin că ancheta a trenat și autoritățile au fost inactive, România nu ratificase încă Convenția.

79. Astfel, Guvernul constată că, între 26 septembrie 1991, data la care a început ancheta, și 20 iunie 1994, data intrării în vigoare a Convenției în ceea ce privește România, au trecut aproximativ doi ani și nouă luni și că, în această perioadă, autoritățile au efectuat majoritatea actelor de urmărire penală cu privire la circumstanțele decesului rudelor reclamanților, și anume cercetări la fața locului, audieri ale martorilor, expertize criminalistice, constatări tehnico-științifice, investigații medicale și autopsii. În această privință, susține că, în hotărârea din 14 decembrie 2000, Curtea Supremă de Justiție, după ce a analizat din nou cauza, a considerat că probele existente la dosar erau insuficiente și că nu puteau fi completate în fața instanțelor decât cu întârzieri semnificative. În concluzie, potrivit Guvernului, Curtea Supremă a constatat că ancheta efectuată înainte de intrarea în vigoare a Convenției a fost incompletă. Prin urmare, cele mai importante măsuri procedurale prevăzute la art. 2 din Convenție ar fi trebuit să fie puse în aplicare înainte de intrarea în vigoare a Convenției.

80. Drept răspuns, reclamantii invocă principiile stabilite în materie în hotărârea *Šilih împotriva Sloveniei* [(MC), nr. 71463/01, pct. 159-163, 9 aprilie 2009]. De asemenea, fac referire la hotărârea *Trufin împotriva României* (nr. 3990/04, pct. 34, 20 octombrie 2009), în care Curtea a considerat că este competentă *ratione temporis* pentru a se pronunța cu privire la un capăt de cerere similar referitor la ineficiența unei anchete penale privind un deces care a avut loc înainte de data ratificării Convenției de către România.

81. Curtea reamintește principiile consacrate în hotărârea *Šilih* (citată anterior, pct. 159-163) și aplicate recent într-o cauză similară împotriva României, care se referea la anchete privind omorurile care au avut loc în contextul manifestațiilor antiguvernamentale din decembrie 1989

(Asociația „21 Decembrie 1989” și alții împotriva României, nr. 33810/07 și 18817/08, pct. 116, 24 mai 2011). Potrivit acestor principii, obligația procedurală inclusă la art. 2, de a desfășura o anchetă efectivă, a devenit o obligație distinctă și independentă, care poate fi impusă statului chiar și în cazul în care decesul a avut loc înainte de data intrării în vigoare a Convenției în privința statului respectiv. Totuși, pentru ca obligația procedurală în cauză să devină aplicabilă, trebuie să se stabilească faptul că o parte considerabilă a măsurilor procedurale au fost sau ar fi trebuit să fie puse în aplicare după ratificarea Convenției de către statul în cauză.

82. În speță, Curtea observă că procesul penal cu privire la decesul doamnei Aurica Crăiniceanu și al domnului Andrei Frumușanu, începută în 1991, a continuat și după 20 iunie 1994, data ratificării Convenției de către România. În speță, ulterior acestei date a fost întocmit un rechizitoriu, la 16 august 1998, și au fost pronunțate 6 hotărâri în justiție. În prezent, cercetarea este încă la Parchet. Rezultă că o parte considerabilă din măsurile procedurale au fost realizate și mai trebuie să fie puse în aplicare după ratificarea Convenției.

83. Prin urmare, Curtea hotărăște că este competentă *ratione temporis* pentru a examina acuzația de încălcare a art. 2 sub aspect procedural (a se vedea și *Agache*, citată anterior, pct. 70-73, și *Șandru și alții împotriva României*, nr. 22465/03, pct. 59, 8 decembrie 2009) și se va limita la a stabili dacă faptele survenite după intrarea în vigoare a Convenției în privința României evidențiază o încălcare a acestei dispoziții.

84. Curtea constată, de asemenea, că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din Convenție. În plus, Curtea subliniază că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

85. Reclamantii denunță ritmul lent al desfășurării anchetei, care nu s-a încheiat încă, după douăzeci de ani de la evenimente, în ciuda interesului public de a afla cine sunt persoanele răspunzătoare pentru victimele ucise în timpul represiunii revoltelor care au avut loc la sediul Guvernului în data de 25 septembrie 1991, precum și deficiențele constatate, printre altele, de Curtea Supremă de Justiție în decizia din 14 decembrie 2000.

86. Guvernul susține că ancheta efectuată de autoritățile naționale cu privire la decesul rudelor reclamantilor s-a concretizat în optsprezece volume ale anchetei, care totalizează 4 383 de pagini. Enumerând actele de cercetare penală efectuate în speță, Guvernul concluzionează că obligația de a desfășura o anchetă efectivă a fost respectată în speță, în măsura în care este vorba despre o obligație de diligență și nu de rezultat.

87. Curtea va examina caracterul efectiv al anchetei desfășurate în prezenta cauză în lumina unor principii consacrate în materie și rezumate, între altele, în hotărârile *Güleç împotriva Turciei* (27 iulie 1998, pct.77-78, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-IV), *Issaieva și alții împotriva Rusiei* (nr. 57947/00, 57948/00 și 57949/00, pct. 208-213, 24 februarie 2005) și *Carabulea împotriva României* (nr. 45661/99, pct. 127-131, 13 iulie 2010).

88. Obligația procedurală ce decurge din art. 2 impune desfășurarea unei anchete efective atunci când recurgerea la forță, în special de către agenți ai statului, a cauzat moartea. Este vorba despre o examinare promptă, completă, imparțială și aprofundată a circumstanțelor în care au fost săvârșite omorurile, pentru a putea identifica și sancționa persoanele răspunzătoare. Nu este o obligație de rezultat, ci de mijloace. Era necesar ca autoritățile să fi luat măsuri rezonabile pentru a asigura obținerea probelor legate de faptele în cauză. În acest context, este implicită o cerință de celeritate și diligență rezonabilă. De asemenea, este necesar ca persoanele însărcinate cu ancheta și cele care efectuează investigațiile să fie independente de cele implicate în evenimente, ceea ce presupune absența oricărei legături ierarhice sau instituționale, dar și o independență practică (*Issaieva și alții*, citată anterior, pct. 210-211).

89. De asemenea, Curtea reamintește că, în cazul în care obstacole sau dificultăți împiedică desfășurarea unei anchete într-o situație deosebită, înseamnă că reacția promptă a autorităților

este capitală pentru păstrarea încrederii publicului și adeziunea la statul de drept. Orice deficiență a anchetei, care îi slăbește capacitatea de stabilire a circumstanțelor speței sau de identificare a persoanelor răspunzătoare, riscă să conducă la concluzia că nu prezintă gradul de eficiență necesar (*Şilih*, citată anterior, pct. 195).

90. Din aceleași motive, publicul trebuie să aibă dreptul de a verifica în mod suficient ancheta sau concluziile sale, astfel încât să poată fi contestată răspunderea atât în practică, cât și în teorie. Gradul necesar de control public poate varia de la o situație la alta. Totuși, în toate cazurile, rudele victimei trebuie să fie asociate procedurii în măsura necesară pentru protecția intereselor lor legitime (*McKerr împotriva Regatului Unit*, nr. 28883/95, pct. 115, CEDO 2001-III).

91. În speță, Curtea ia act de faptul că, la scurt timp după evenimentele din septembrie 1991, a fost deschisă o anchetă din oficiu. Început în 1991, procesul penal privind decesul doamnei Aurica Crăiniceanu și al domnului Andrei Frumușanu este încă pendinte, de mai bine de douăzeci de ani. Curtea reamintește că, în temeiul competenței sale *ratione temporis*, îi este permis să ia în considerare doar perioada ulterioară datei de 20 iunie 1994, când a intrat în vigoare Convenția în privința României.

92. De la bun început, observă că, în 1994, cauza era pe rolul Tribunalului Militar Teritorial București. În acest sens, Curtea constată că ancheta în cauză a fost încredințată procurorilor militari care erau, la fel ca și unii dintre inculpați, militari supuși principiului subordonării ierarhice (*Șandru și alții*, citată anterior, pct. 74). În plus, inculpații erau înalți responsabili ai armatei aflați încă în funcție.

93. De asemenea, deficiențele anchetei au fost constatate de mai multe ori chiar de autoritățile naționale. Astfel, din cauza acestor curențe, prin decizia din 14 decembrie 2000 a Curții Supreme de Justiție, cauza a fost trimisă în fața Parchetului pentru completarea cercetării penale. Același lucru este valabil și în ceea ce privește decizia definitivă din 26 ianuarie 2011 a tribunalului militar teritorial. Astfel, a fost dispusă completarea cercetării penale și au fost indicate pe larg actele de cercetare penală care trebuiau să fie efectuate cât mai curând posibil „pentru a respecta cerința unei anchete efective, capabilă să conducă – înainte de expirarea termenului special de prescripție de 22 de ani și 6 luni – la stabilirea adevărului, identificarea și pedepsirea persoanelor răspunzătoare de uciderea cu o armă de foc a lui Frumușanu Andrei și Crăiniceanu Aurica”.

94. Curtea constată, de asemenea, lipsa de cooperare a instituțiilor implicate în represiune, precum și distrugerea probelor relevante (a se vedea supra, pct. 46). Astfel cum reiese din comunicatul de presă din 23 decembrie 2011 al Secției Parchetelor Militare, s-au solicitat informații din partea Serviciului Român de Informații, Inspectoratului General al Jandarmeriei și a altor instituții publice, prin intermediul unor scrisori trimise în perioada 10-26 octombrie 2011, fără ca aceste solicitări de informații să primească vreun răspuns. În această privință, Curtea reamintește că ascunderea intenționată a unor probe ridică, de asemenea, îndoieli cu privire la capacitatea reală a anchetelor de a stabili faptele (*McKerr*, citată anterior, pct. 137, și *Asociația „21 Decembrie 1989” și alții*, citată anterior, pct. 139).

95. Curtea nu subestimează complexitatea incontestabilă a cauzei. Cu toate acestea, consideră că „contextul social-politic general al perioadei”, invocat de Guvern, nu poate justifica, de sine stătător, nici durata anchetei, nici modul în care aceasta s-a desfășurat pentru o perioadă foarte lungă de timp. Dimpotrivă, importanța acestuia pentru societatea românească, de a ști ce s-a întâmplat în timpul represiunii revoltelor care au avut loc la sediul Guvernului în data de 25 septembrie 1991, ceea ce implică dreptul la o cercetare judiciară efectivă și eventual drept la despăgubiri, ar fi trebuit să determine autoritățile naționale să soluționeze dosarul prompt și fără întârzieri inutile, pentru a preveni orice aparență de impunitate a anumitor acte (*Asociația „21 Decembrie 1989” și alții*, citată anterior, pct. 142).

96. Având în vedere elementele de mai sus, Curtea consideră că autoritățile naționale nu au acționat cu diligența impusă în conformitate cu art. 2 din Convenție. Prin urmare, Curtea concluzionează că această dispoziție a fost încălcată sub aspect procedural.

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 6 DIN CONVENȚIE

97. Reclamanții denunță încălcarea dreptului lor la un proces echitabil într-un termen rezonabil. Aceștia invocă art. 6 din Convenție.

98. Guvernul contestă acest argument.

99. Curtea consideră că acest capăt de cerere este legat de cel examinat anterior și, prin urmare, trebuie să fie declarat admisibil.

100. Având în vedere constatarea referitoare la art. 2 (supra, pct. 96), Curtea consideră că nu este necesar să examineze dacă această dispoziție a fost încălcată în prezenta speță (a se vedea, printre altele, *Asociația „21 Decembrie 1989” și alții*, citată anterior, pct. 181).

III. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

101. Potrivit art. 41 din Convenție,

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

102. Primul reclamant, domnul Viorel Crăiniceanu, solicită 15 000 de euro (EUR) cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul material și 100 000 EUR cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral pe care l-ar fi suferit.

103. Ceilalți doi reclamanți, domnul Ștefan Frumușanu și doamna Luciana Maria Frumușanu, solicită împreună 15 000 de euro (EUR) cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul material și 100 000 EUR cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral pe care l-ar fi suferit.

104. Guvernul consideră că nu există o legătură de cauzalitate între prejudiciul material invocat și încălcarea art. 2 din Convenție sub aspect procedural. În plus, consideră că sumele solicitate cu titlu de despăgubire pentru prejudiciul moral sunt excesive.

105. Neobservând nicio legătură de cauzalitate între încălcarea constatată și prejudiciul material pretins, Curtea respinge această cerere.

106. În ceea ce privește prejudiciul moral, pe baza elementelor de care dispune, în special faptul că ancheta este încă pendinte, Curtea consideră că încălcarea art. 2 sub aspect procedural le-a cauzat persoanelor respective un prejudiciu moral considerabil, punându-le într-o situație de suferință și frustrare. Pronunțându-se în echitate, Curtea acordă cu acest titlu 30 000 EUR domnului Viorel Crăiniceanu și 30 000 EUR, în solidar, domnului Ștefan Frumușanu și doamnei Luciana Maria Frumușanu.

B. Cheltuieli de judecată

107. Primul reclamant, domnul Viorel Crăiniceanu, solicită, prezentând copii ale facturilor și chitanțelor în sprijinul cererii, 3 673,9 lei românești (RON) pentru cheltuielile de judecată efectuate în fața instanțelor interne și pentru cele efectuate în fața Curții.

108. Ceilalți doi reclamanți, domnul Ștefan Frumușanu și doamna Luciana Maria Frumușanu, solicită împreună, prezentând copii ale facturilor și chitanțelor în sprijinul cererii, 3 813 RON.

109. Guvernul observă că respectivele chitanțe din 10 mai 2005 nu includ elemente care să permită stabilirea unei legături cu prezenta cauză. Acesta precizează, de asemenea, că, având în vedere că nu există o copie a contractului de asistență juridică, ci doar chitanțe care atestă sumele plătite de reclamanți, nu se poate stabili ce activități au fost efectuate de către avocat pentru reclamanți.

110. În conformitate cu jurisprudența Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor de judecată decât în măsura în care se stabilește caracterul real, necesar și rezonabil al acestora.

111. În speță și ținând seama de documentele de care dispune și de jurisprudența sa, Curtea consideră că este rezonabil să acorde suma de 1 000 EUR pentru toate cheltuielile primului reclamant, domnul Viorel Crăiniceanu.

112. Curtea apreciază, de asemenea, că este rezonabil să acorde în solidar suma de 1 000 EUR pentru toate cheltuielile celorlalți doi reclamanți, domnul Ștefan Frumușanu și doamna Luciana Maria Frumușanu.

C. Dobânzi moratorii

113. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 2 din Convenție sub aspect procedural;
3. *Hotărăște* că nu este necesar să examineze capătul de cerere întemeiat pe art. 6 din Convenție;
4. *Hotărăște*
 - a) că statul pârât trebuie să plătească reclamanților, în termen de trei luni de la data la rămânerii definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, care trebuie convertite în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății:
 - i. 30 000 EUR (treizeci de mii de euro) reclamantului Viorel Crăiniceanu, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciu moral;
 - ii. 30 000 EUR (treizeci de mii de euro) în solidar reclamanților Ștefan Frumușanu și Luciana Maria Frumușanu, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciu moral;
 - iii. 1 000 EUR (o mie de euro) reclamantului Viorel Crăiniceanu pentru cheltuielile de judecată, plus orice sumă ce poate fi datorată de către reclamant cu titlu de impozit;
 - iv. 1 000 EUR (o mie de euro) în solidar reclamanților Ștefan Frumușanu și Luciana Maria Frumușanu pentru cheltuielile de judecată, plus orice sumă ce poate fi datorată de către reclamanți cu titlu de impozit.
 - b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

5. *Respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris la 24 aprilie 2012, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din Regulament.

Marialena Tsirli
Grefier adjunct

Josep Casadevall
Președinte